

DE TRIBUNE

Redactie-adres:
D. J. WIJNKOOP, Pretoriusplein 3.
Amsterdam.

SOC. DEM. ORGAAN

Administratie-adres:
Gysbrecht van Aemstelstraat 32
Amsterdam.

Orgaan van de Soc.-Dem. Partij (S. D. P.).
VERSCHIJNT WOENSDAGS EN ZATERDAGS.

REDACTIE: J. C. CETON, H. GORTER,
W. v. RAVESTEIJN en D. J. WIJNKOOP.

Abonnement bij vooruitbetaling fr. p. p. 60 cent per 3 mnd.
Weekabonnement 5 ct. voor de 2 nrs. - Losse nrs. 3 ct.
ADVERTENTIËN 10 CENT PER REGEL.

Luxemburg en Liebknecht.

Rosa Luxemburg is Vrijdag voor een week plotse-ling gevangen genomen. Men weet, dat ze tot een jaar gevangenisstraf was veroordeeld, omdat ze „opruïend” gesproken zou hebben — in vreedstijd. Op 15 Jan. j.l. kreeg ze wegens ziekte uitstel tot 31 Maart. Eerst werd ze in een ziekenhuis verpleegd, daarna thuis, en ze was nu zoo ver, dat ze naar een huishoudelijke vergadering schijnt te zijn gegaan. Ze werd gevangen genomen, waarschijnlijk aangebracht door personen, die zich nog „Genossen” noemen, maar zich in difekte dienst van de keizerlijk Duitsche Regeering stellen.

Karl Liebknecht is thans voor de werkelijke dienst opgeroepen, evenals zijn broer en medestander Theodor Liebknecht. Karl L. was reeds opgeroepen, maar had vrijstelling gekregen voor de zitting van het Pruisische Huis van Afgevaardigden. Met een is hem vanwege het „militair” verboden, vergaderingen te bezoeken of in de pers te schrijven. Men niet hoe ook hier „militair” en justitie den Duitschen reformisten wat opluchting bezorgen.

Intusschen hopen wij van harte, dat beide, Liebknecht en Luxemburg, ongedeerd uit de klauwen van justitie en militarisme terugkeeren, om zich opnieuw aan de zaak van de revolutionaire Internationale te geven. Wp.

Twee Wegen.

Een revolutionair Socialist, die tot de oppositie in de Duitsche Partij behoort, en zich daarom onder een schuilnaam (*Arnold Struthahn*) moet verbergen, schrijft ons o. a.:

Zeven oorlogsmaanden, zeven maanden van de nieuwe koers der S. D. in de oorlogvoerende landen zijn voorbij. Het morele moratorium, dat de S. D.-partijen in de oorlogvoerende landen van de overige deelen van de Internationale eischten, is afgelopen. Het wezen van de nieuwe koers ligt duidelijk voor ons. Zelfs Kautsky, die in het begin van de oorlog aanraadt af te wachten, totdat zou blijken, of de nieuwe praktijk niet in socialistische motieven haar oorzaak vond, ook hij wijst thans de verantwoording ervoor af. Aan de vruchten kent men de boom. Bezien we dus de vruchten van deze praktijk. Struisvogelpolitiek geeft niets, ten opzichte van het Socialisme kan men niet neutraal zijn. De nieuwe praktijk verzwakt ook de strijdpositie van de S. D. in de onzijdige landen en noodzaakt ons, uit te spreken wat is.

In Frankrijk zitten 2 S. D. in de Regeering. Zij geven hun toestemming tot het verbond met de Czaar en zien verlangend uit naar het oogenblik, dat Berlijn, de oude citadel van het Socialisme, in handen van het Czarisme valt. De klassenstrijd van het Fransche proletariaat werd gestaakt. De fabrikan-ten mogen de arbeiders, die hooger loon eischen, dreigen dat hun de eer zal te beurt vallen, voor het vaderland te vechten — in het front. De Fransche S. D. organiseert de soepverdeling en is heel tevreden, dat ze de aalmoes van de bourgeoisie kommunistische soep mag noemen. De Fransche pers is gekneveld en vele feiten, die voor zichzelf spreken, spreken in de kolommen van de *Humanité* (het dagblad der Fransche Soc. Partij) heelemaal niet, omdat de censuur ze liet schrappen. De

Socialistische Ministers (Guesde en Sembat) zijn daartegen onmachtig. En om hun te toonen, dat ze gijzelaars van de bourgeoisie zijn, blaft de burgerlijke pers van Frankrijk hen als schooljongens aan, als ze het wagen een soc. frase te stamelen. (Bijv. omdat de Londensche Konferentie durfde verklaren, dat *iedere Regeering*, dus ook de Fransche, *haar deel van de verantwoordelijkheid* voor het Europeesche konflikt van thans draagt.)

In Duitschland viert de nieuwe koers orgien. De politiek van 4 Augustus toont op de meest krasse wijze, dat een S. D. die de klassenstrijd „voorloopig” staakt, niet alleen het Socialisme op stal zet, maar ook genoodzaakt is, „voorloopig” de voornaamste belangen van de arbeiders op te geven. In Duitschland neemt de duurte met de dag toe. Het zijn geen „akademische kwesties”, geen „theorieën”, die hier aan de orde komen. Het is de vraag, hoe een arbeidersvrouw, wier man te velde staat, met 54 Mark (± f 32) in de maand, zichzelf en haar 3 kinderen onderhoudt, hoe ze daarmee de huur betaalt en de andere benodigdheden bestrijdt. Hoe strijdt de Duitsche S. D. tegen deze nood, die nog vergroot wordt door de hyena's van de levensmiddelen-woeker? Heeft ze de volksmassa's trachten te mobiliseeren tot pressie op de Regeering, op een Regeering waarvan zelfs imperialistische schrijvers getuigen, dat ze op het gebied van het organiseeren van het economische leven in de oorlog volkomen in gebreke is gebleven? Neen.

Men (ook de officieele S. D. Partij) eischt van het volk spaarzaamheid en heldhaftig hongerlijden, waartoe het volk trouwens door de kapitalistische uitbuiting reeds in vreedstijd jarenlang werd voorbereid. Men geeft de Regeering in fraaie memorandums raad, hoe de nood voorkomen kan worden — brieven, die haar niet bereiken! Hoe langer hoe meer verandert de „Duitsche Oorlog” tegen het Czarisme en tegen het Engelsche Imperialisme in een oorlog tegen de politieke vrijheden van het Duitsche volk, tegen het geringe onderscheid dat er is tusschen het „slaafsche” Rusland en het „vrije” Duitschland.

De kommandeerende generaals dienen op hun manier het „oorlogssocialisme”, door alle politieke vrijheden met een pennestreek af te schaffen en de arbeiders der metaal-industrie met het sturen naar het front te bedreigen, niet omdat ze aan stakingen deelnemen, maar omdat ze op gewone wijze het werk opzegden.

En wat doet de S. D. daartegen? Niets en nog eens niets. Ze mag in de Ministeries antichambreeren, en het hangt van de luimen van de hooge Regeering, af, of aan een S. D.-blad nog een kort uitstel wordt gelaten om — zich te beteren. De eenvoudigste rechten van het Duitsche volk worden vogelvrij en niemand staat op om ze te verdedigen. Het was geheel in de geest van de nieuwe koers, toen een deel van de S. D.-pers zich op de Pruisische S. D. landdagsfraktie wierp, omdat die het gewaagd had, de Regeering eraan te herinneren, dat de Pruisische arbeiders, die immers het Russische volk van het juk van het Czarisme moesten bevrijden, zelf geen beter kiesrecht bezitten dan de slaven des Czaren. Het moedige optreden van de Pruisische landdagsfraktie (waarin zooals men weet ook Liebknecht een rol speelde) was zoozeer in tegen-spraak met het opgeven van de strijd, die de

algemeene houding van de Duitsche S. D. kenmerkt, dat de meerderheid van de Partij van haar standpunt gelijk had, toen ze de Pruisische strijders toeriep: *Dwarsdrijvers!* Men strijdt niet om nieuwe rechten, zoolang men oude met voeten laat treden!

Viktor Adler heeft in de *Wiener Arbeiter Zeitung* de solidariteit van de Oostenrijksche S. D. met de Duitsche openlijk geproklameerd. Het is daarom niet noodig, het opgeven van de klassestrijd in Oostenrijk aan speciale voorbeelden te demonstreeren. Slechts zij meegedeeld, dat zelfs het martelaarschap van Tsjechische (Boheemsche) Socialisten, die wegens Soc. agitatie standrechtelijk vermoord werden, aan de Oostenrijksche S. D. geen geluid van protest ontlokte.

De officieele vertegenwoordigingen van de arbeidersklasse in Frankrijk, Duitschland en Oostenrijk hebben de klassenstrijd „voorloopig” gestaakt. Maar toch willen ze aan het Imperialisme niet geven, wat het toekomst. Met uitzondering van een openhartige konsekwente minderheid, die zich — natuurlijk — in het belang der arbeidersklasse — op de bodem van de kapitalistische roofpolitiek stelt, verklaren ze, dat ze thans evenals vroegervrijanden van het Imperialisme zijn. Zij zeggen geen koloniale roofpolitiek te willen, zij wijzen elke gewelddadige onderdrukking der volkeren af. De Duitsche S. D. spreken zich slechts uit voor „Volhouden”, totdat het „doel van beveiliging” bereikt is, zij willen alleen maar de vrijheid en onafhankelijkheid van het Duitsche Rijk beschermen. De Socialisten van de Driebond (Engel-land, Frankrijk, Rusland) verklaren in hun Londensche resolutie, dat ook zij volstrekt niet het Duitsche volk willen neerwerpen en evenmin het Duitsche economische leven onder de voet willen loopen. Neen, de Hemel beware hen, zij willen de Fransche, Belgische en Engelsche soldaten slechts zoolang opwekken tot volhouden — de Russische Moesjik doet het vanzelf, daarom meent men de Russische S. D. niet noodig te hebben — totdat Frankrijk, en België bevrijd zijn van de Duitsche inval, Elzas-Lotharingen over zichzelf kan beslissen, en het Duitsche Imperialisme overwonnen is.

De bourgeoisie kan met dit standpunt tevreden zijn. De Duitsche is het ook. Elke redevoering van (de „socialisten”) Scheidemann of Heine aan de Duitsche natie wordt door het (Duitsch-officieele) Wolffsche telegraafbureau even ijverig naar de heele wereld geseind als — een oproep van de keizer. De Fransche imperialistische pers permitteert zich de grap, de Fransche „volhouden”-socialisten een beetje aan de ooren te trekken. Waarom zou ze dan ook niet een openlijke bekeering tot het Imperialisme van die „socialisten” eischen? Maar het *Journal des Débats*, het oude verstandige bourgeois-orgaan, maakt van zijn ziel geen moordkuil. Het zegt duidelijk:

Och, wat kunnen ons de oude soc. frasen schelen, nu de brave mannekes imperialistisch werk leveren! Ze helpen elke tegenstand tegen de oorlog onderdrukken, en het loon voor het vergoten bloed van de zonen des volks krijgt de bourgeoisie.

Elk anti-imperialistisch woord is in de mond van partijen, die voor de oorlogskredieten stemden, of die hun vertegenwoordigers in de Ministeries zonden, een frase zonder inhoud. Aan het Imperialisme geven ze het leven en het hartebloed der volksmassa's; en aan het Socialisme — leege woorden. *De weg die ze*

gaan, de weg van de nationale solidariteit, bepaalt daadwerkelijk het doel dat ze dienen. En ze dienen het Imperialisme. Alleen als ze de nationale solidariteit opgeven, als ze de strijd tegen de heerschende klassen, en tegen de Regeeringen beginnen, alleen dan zullen hun anti-imperialistische woorden levend worden, de massa's wekken; slechts dan worden ze voor het Imperialisme gevaarlijk. Want alleen als de arbeiders tegen de opheffing van hun politieke rechten, en tegen hun uithongering zich verzetten, zullen ze ook de kracht bezitten tegen het bloedvergieten voor imperialistische doeleinden te strijden. Welk land ook de klassenstrijd weer begint, het zal een luide echo in het andere land wekken; het zal de aansluiting van een internationaal strijdfrent tegen het Imperialisme bespoedigen, en zodoende ook een dam opwerpen tegen de het nationale bestaan bedreigende gevaren, voor zoover dat dan onder de heerschappij van het Imperialisme, dat de grenzen van het vaderland overschrijft, mogelijk is. Reeds zien we het begin van het ontwaken van het Duitse proletariaat¹⁾ en van het Fransche, de versterking van het revolutionaire deel der S. Die. dat de strijd op de slagvelden der volkeren wil onderbreken door de strijd op de slagvelden der klassen. Slechts het revolutionaire deel van de Internationale kan er aanspraak op maken, dat zijn protesten tegen het Imperialisme geen leege woorden zijn. Want het kiest de weg, die daadwerkelijk tot de strijd tegen het Imperialisme voert. A. S.

¹⁾ Noot van de Redactie. Men meene niet, omdat K. volgens A. S. de verantwoording afwijst voor de „nieuwe praktijk“, dat hij daarom tot de revolutionaire praktijk tegen het imperialisme zou zijn gekomen. Nog een dezer dagen erkent hij in de Vorwärts nitdrukkelijk de „plicht tot verdediging“! Overigens zie men het slot van het art. „De Internationale en de Vrede“ in dit nummer.

²⁾ Dit optreden van de officiële Partij tegen de Pruisische fractie heeft dan ook inderdaad ten gevolge gehad, dat de helft van de fractie omviel, en ze niet tegen de censuur heeft kunnen optreden, zooals haar plan eerst was geweest.

³⁾ Dat hierin wel iets waars is, moge blijken uit de volgende brief, die wij ter inzage kregen, van een Duitse soldaat (een arbeider); welke brief, geschreven uit Oost-Pruisen, 10 Febr. j.l., ongeacht de censuur naar Holland is kunnen doorkomen, en waarvan een deel in vertaling aldus luidt:

Het zal ons thans veel meer moeite kosten onze toestand als arbeiders te verbeteren, vooral om onze loonen in verhouding tot de prijzen der levensmiddelen in de hoogte te brengen. Kon ik hieraan maar vast meedoen, dat was me heel wat liever dan hier met de wapens in de hand te vechten voor de kapitalisten. Dit is nu eenmaal op het oogenblik niet te veranderen, maar ik had in Augustus moeten weten, wat ik nu weet, — nu ge begrijpt me wel.

Het volgende uit diezelfde brief is nog interessant:

Ik sta hier vandaag op wacht (op een met name genoemd klein plaatsje in Oost-Pruisen), maar we zijn marschbereid en kunnen ieder oogenblik moeten uitrukken, waarheen onbekend. Hier heerscht (half Febr. dus) onder de Russen vlektyphus, en ook wij staan in gevaar door deze ziekte te worden weggesleept. Dat kan in de zomer wat worden!

Van de Afdelingen.

Amsterdam. J.l. Vrijdagavond werd de discussie over Volkswapening voortgezet en beëindigd. Woensdagmiddag om 2 uur Werktoezien-vergadering in De Geelvinck, waar Wijnkoop zal spreken over Kultuur en arbeidersklasse. Tweede spreker is Kitsz

Vrijdag 5 Maart huish. verg. in Maison Prins Waterloo-plein. Agenda: Verkiezing van 2 Bestuurders en van de controle-kommissie; Meibeweging; Bibliotheek; Samenwerking; Voorbereiding Kommune-Verg; enz. Aanvang half negen.

Korrespondentie. Wij ontvingen een briefkaart uit Amsterdam, zonder naam van de afzender. Wil de schrijver zijn naam even opgeven? Zonder dat ons de naam van schr. bekend is, plaatsen we niets. Wegens overvloed van kopie moeten verscheiden stukken, ingezonden en andere, blijven liggen.

S. D. P., afdeling Groningen. Leesclub.

Alle Leden en niet-Leden die lust hebben deel te nemen aan een Leesavond komen Vrijdag 5 Mrt, 's avonds 8½ uur, bij Sterringa, Riouwstraat 17.

Soc. Dem. Partij, afdeling Rotterdam. Openbare Cursusveradering

op Vrijdag 5 Maart, 's avonds half negen, in het Vereenigingsgebouw, Zaal IV.

Spreker: P. C. den Ouden.

Onderwerp: Soc. Dem. en Militarisme.

Entree vrij.

Debat vrij.

De Internationale en de Vrede.

Kan een socialistische conferentie iets werkelijks doen voor de vrede? Meer dan woorden kan zij toch niet produceeren.

Ook woorden kunnen tot een macht worden, ook woorden kunnen daden zijn. Als ze uitspreken, wat is. Als ze het proletariaat de eenvoudige, nuchtere, harde waarheid zeggen — de waarheid, die niet zoo mooi klinkt — dat het proletariaat nu niets is en niets waard is dan als kanonnenvoer, dan als hongeriijders waarop niet gelet wordt, daar het zichzelf als macht heeft weggecijferd. En: als zij het proletariaat den weg wijzen om te komen tot nieuwe macht.

Over de vrede beslist slechts de macht. Met de wenschen en belangen van het proletariaat wordt alleen dan en in zooverre rekening gehouden, als het als macht optreedt. Wil het invloed uitoefenen, dan moet het zijn macht weer opbouwen en tot invloed maken; niet door woorden of door frasen, maar door daden. Wil het, dat de regeeringen voor zijn wenschen en belangen opkomt, dan moet het de regeeringen daartoe dwingen door zijn daadkrachtig optreden. Het moet den klassenstrijd voeren tegen de heerschende klassen. Ieder proletariaat tegen zijn eigen regeering.

Doordat bij het uitbreken van den oorlog in alle groote landen de sociaaldemocratie, tot nog toe in oppositie, zich schaarde aan de zijde der regeering, daardoor bleef van de oppositie niets meer over; het geheele volk stond aaneengesloten achter de regeering. Juist dat is het, wat voor een intensieven, onverbiddelijken oorlog noodig is; de militaire leiders konden onvoorwaardelijk over alle krachten van het land beschikken, doode en levende. Zoolang zij dat kunnen, behoeven zij zich alleen te bekommeren om het gebod der imperialistische kapitaalbelangen; vinden zij het op de een of andere wijze ten voordeele van het kapitaal — b.v. om de Belgische havens en mijnen te annexeren voor Duitschland, of om Duitschland buiten China te houden — noodig, om nog eenige honderdduizenden menschen op te offeren, dan doen zij dit zonder aarzelen. De stomme menschen in het veld en thuis zijn even veel waard als de stomme paarden, de stomme fietsen of het schoeisel; het zijn instrumenten, hulpmiddelen van den oorlog, die er zijn om uit te geven. Het wordt anders, als deze oorlogswerktuigen beginnen zich als menschen te gevoelen en te gedragen, en zichzelf, hun mannen en zonen, niet meer gewillig als dood oorlogsmateriaal willen laten verspillen.

Zoodra bij de massa ontevredenheid opkomt, treedt een nieuwe factor op in de berekening der staats- en legerleveranties. Zij moeten, zich dan laten leiden, behalve door de belangen van het kapitaal in den strijd tegen andere kapitaalmachten, door de stemming der bevolking.

Dit werkt steeds in de richting van den vrede, van het einde van den oorlog. Is de ontevredenheid nog verborgen, zwijgend, slechts een groeiende ontstemming, dan zal de regeering die nog gemakkelijk meester kunnen worden, en wel door deze te verhinderen zich te uiten, door onderdrukking van het vrije woord, courantencensuur, door verbod van vergaderingen. Erger wordt het voor de regeering, als de ontevredenheid — die vooral gevoed wordt door materiele ellende — zòd hevig wordt, dat ze tot openlijke acties en demonstraties leidt. Als de vrouwen, die zoo veel leed en zoo groote nood hebben te dragen, in massa's daartegen protesteeren, zou zelfs de meest vastberaden regeering, de stemming van de troepen in aanmerking genomen, niet al te streng kunnen optreden. Ook zonder kiesrecht kunnen thans de vrouwen zich als politieke factor doen gelden. Zonder dat daardoor de militaire kracht van het leger al direkt zal lijden, werken zulke acties als een sterke politieke kracht. Ze beletten de regeeringen nog langer de massa's als stom oorlogsmateriaal te gebruiken en op te offeren; ze vormen een nieuwe kracht voor de vrede. En ze kunnen dat zijn, omdat, de arbeidersklasse, die zichzelf eerst als macht weggecijferd had, weer als zelfstandige macht optreedt in den strijd tegen de bourgeoisie.

Het is dus juist het tegengestelde van wat Stauning in de openingsrede van de Conferentie te Kopenhagen uiteenzette. Hij dacht, dat de partijgenooten uit de oorlogvoerende landen niets zouden kunnen doen voor den vrede om voor de hand liggende oorzaken; daarom moesten de partijgenooten van de neutrale landen deze taak overnemen. Dit geloof in de macht van leege woorden en van langdradige resoluties, waarachter geen materiele macht staat, is teekenend voor het merendeel der parlementariers, die de zwakheid van de in elkaar gezakte Internationale belichamen, en die nu bezig zijn haar weer op dezelfde basis als voorheen — de strijd met enkel woorden, niet met daden — aan elkaar te

lijmen. Een eigenlijke kracht tot den vrede kan in werkelijkheid alleen van de arbeiders der oorlogvoerende landen uitgaan. Namelijk als deze tegen hun eigen regeering opstaan, haár den oorlog verklaren en tegen haár den strijd voeren. (Revolutionaire acties in neutrale landen kunnen dit verzet aanwakkeren. R. T.)

Dit is de eenig werkelijke, niet schijnbare, mogelijkheid voor het proletariaat, om op den vrede in te werken. Er moet zonder twijfel bijgevoegd worden, dat de vooruitzichten daarop op dit oogenblik zeer zwak zijn. Van de officiële sociaaldemocratische partijen is in dit opzicht niets te verwachten. Als haar leiders elkaar brieven sturen met vredeswenschen, dan zegt dit niets voor ons; dat ze allen den vrede wenschen is lang bekend. Zoolang echter deze partijen vasthouden aan de godsvrede en zich aan de zijde der regeering scharen, ondersteunen zij feitelijk den oorlog; door zich, zonder weerstand, over te leveren aan de oorlogspolitiek van de regeering, en vrijwillig afstand te doen van alle oppositie. Maar ook, als ze van de godsvrede niets meer weten wilden, dan nog zou het heel moeilijk voor hen zijn, een feitelijke actie voor den vrede op touw te zetten. Onder den druk van den belegeringstoestand, onder de almacht van het militaire despotisme zou iedere openlijke georganiseerde actie onmogelijk zijn. Wat vòór den oorlog mogelijk geweest zou zijn, maar nagelaten werd, kan onder de huidige, veel ongunstiger omstandigheden niet zomaar ingehaald worden: de ijzeren vuist van het militarisme zou maar al te gaarne iedere poging neerslaan. Dit beteekent, dat acties voor den vrede alleen spontaan, instinctief, om zoo te zeggen ongeorganiseerd uit de massa's los kunnen barsten. Daar de militaire overheid natuurlijk iedere oppositie-beweging van de massa's zal probeeren op zijn krachtigst te onderdrukken, zijn zulke acties alleen te wachten als gevolg van geweldige wanhoop en ondragelijke ellende, die zich niet langer terug laat dringen. Of ze te verwachten zijn hangt vooral af van den duur van den oorlog; hoe langer hij duurt, hoe meer hij de staatshuishouding ondermijnt, de massa's verarmt en tot ellende brengt en het aantal noodeloze offers vermeerdert, des te grooter wordt het vooruitzicht, dat deze massa's ook eindelijk zullen optreden en zich tegen den oorlog zullen verzetten.

We ontleenen het bovenstaande aan een drietal artikelen, door Ant. Pannekoek in de *Berner Tagwacht* geschreven. We kunnen ze niet in hun geheel geven. Maar in zijn slot-artikel bespreekt A. P. nog:

1. Wat de S. D. doen moeten. En zijn antwoord is: door inzicht te brengen de grondslag voor verzet leggen, en later als dit verzet krachtiger is, het tot spreektrampet dienen. Als van het dreigend opkomende wrevel-gevoel van de in gisting komende massa's de sociaal-democratie de woordvoerder is, dan eerst zullen de Regeeringen rekening met haar moeten houden.

2. Welke principes grondslag moeten zijn voor een internationale konferentie van S. D., die werkelijk voor de vrede zou kunnen werken. En hij antwoordt: Reeds gedurende de oorlog alle blokpolitiek verwerpen, de godsvrede opzeggen, en de klassenstrijd tegen de eigen Regeering voeren; voorts aan de arbeiders zeggen, dat een strijd met kans op succes voor de vrede niet door de vertegenwoordigers met woorden, maar alleen door acties van de arbeidersmassa's zelf tegen de eigen regeering kan worden gevoerd.

Dit is ook de eerste schrede tot opbouw van een nieuwe Internationale. Maar wie Kautky's parool volgen: „Strijd voor de Vrede, klassenstrijd in Vredes-tijd“, d.w.z.: zoolang onze meesters het ons toestaan, zullen wij socialisten onderling goede vrienden zijn, maar zoodra onze meesters het kommandeeren, slaan we elkaar kapot — die zijn slechts in schijn internationaal.

Voor alle zekerheid willen wij het overzicht van A. P.'s artikel besluiten met de letterlijke tekst van Kautsky's in dezen bindende uitspraak. Zij luidt als volgt (*Neue Zeit*, 2 Okt. 1914, blz. 7):

„Komt het ondanks alle bemoeiingen der S. Die toch tot een oorlog, dan moet nu eenmaal elke natie zijn huid verdedigen, zoo goed ze kan. Daaruit volgt voor de S. Die van alle naties hetzelfde recht of dezelfde plicht, aan deze verdediging deel te nemen; geen Soc. Dem. partij kan een andere daarvan een verwijt maken.“

Wij zijn het met A. P. eens; dit is slechts in schijn internationaal, het is trouwens ook slechts in schijn tegen de oorlog. Werkelijk internationaal en werkelijk tegen de oorlog kan alléén zijn: verzet van de arbeiders-massa's zelf in alle landen tegen hun eigen oorlogvoerende of oorlog-voorbereidende Regeeringen.